

Tornionlaakson museon johtaja

16.9.2026

§ 126/2026

TLM_Lausunto_TERVOLA_Ylipaakkolantie 738-771_sähköverkon saneeraus_16092026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta
/ museon johtajan sijainen Ylimartimo Teija**Valmistelija** arkeologi Puolakka Hanna**TERVOLA, SÄHKÖVERKON SANEERAUS OSOITEVÄLILLÄ YLIPAACKOLANTIE 738–771**

Tornionlaakson museolta on pyydetty lausuntoa Tervolan Ylipaakkolantien sähköverkon jakeluverkon saneeraussuunnitelmasta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu lähestymiskartta sekä suunnitelmakartta osoitevälillä Ylipaakkolantie 738–771. Tornionlaakson museo toimii alueellisena vastuumuseona vastaten toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Saneeraussuunnitelma

Lausuntopyynnön mukaan kiinteistönomistajilta osoitevälillä Ylipaakkolantie 738–771 on tullut pyyntö siirtää nykyinen ilmajohtoverkko pois keskeltä tontteja, koska ne rajoittavat alueen rakentamista. Tämän vuoksi Tervolan Energia ja Vesi Oy suunnittelee niiden korvaamista ne maakaapeleilla. Alustavana suunnitelmana on korvata nykyiset 20 kV:n ja 0,4 kV:n ilmajohdot maakaapeleilla ja sijoittaa maakaapelit Ylipaakkolantien varteen mahdollisesti vielä tämän syksyn aikana.

Suunnitelmakartassa maakaapeli reitit on merkitty Ylipaakkolantien länsipuolelle. Lisäksi suunnitelmakarttaan on merkitty purettavat ilmajohdot sekä kaksi tiealueen ulkopuolelle rakennettavaa jakokaappia. Lausuntopyynnöstä ei ilmene kuinka syvälle tai tarkemmin mille etäisyydelle tiestä maakaapelit on tarkoitus sijoittaa. Saneeraus on tarkoitus toteuttaa mahdollisesti jo syksyn 2026 aikana.

Suunnittelutilanne sekä rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualue (Ylipaakkolantie 738–771) sijoittuu Länsi-Lapin maakuntakaavan (2015) ja Tervolan Paakkola-Ylipaakkola-osa-alueen kyläyleiskaava (2015) alueille. Alueella ei ole tarkempaa kaavaa. Maakuntakaavassa suunnittelualue sijoittuu *Maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle* (M). Koko suunnittelualue sisältyy maakuntakaavassa sekä *Maaseudun kehittämisen kohdealueeseen* (mk 8038) että *Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiksi alueiksi* (ma 8128). Kemijokivarsi Tervolassa on maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä: **Kemijokivarren vanha asutus**. Maakuntakaavan merkintään liittyvän kaavamääräyksen mukaan *Alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen*.

Tornionlaakson museon johtaja

16.9.2026

§ 126/2026

Kyläyleiskaavassa suunnittelualueella on *Kyläaluetta* (AT), *Maatilojen talouskeskusten aluetta* (AM), *Loma-asuntoaluetta* (RA-4) sekä pieneltä osin *Maa- ja metsätalousaluetta* (M). **Ylipaakkolantie** on osoitettu yleiskaavassa koko matkaltaan *Museotieksi*, jonka kaavamääräyksen mukaan *Tien linjaus ja leveys on säilytettävä perinteisessä muodossaan*. Färinvaaran etelärinteeseen Ylipaakkolantien (738) itäpuolelle on yleiskaavaan osoitettu *Säilytettävä puu tai puuryhmä* (sp), jolla tarkoitettaneen kyseisessä kohtaa lähes tiessä kiinni olevaa iäkästä ja kookasta mäntyä/mäntyjä.

Samaan paikkaan (Ylipaakkolantien 738) on kyläyleiskaavassa osoitettu *Kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennuskohde tai alue, joka on säilytettävä* (sininen neliö: **Siirtola 3:98**). Kohdetta koskee kaavamääräys: *Maakunnallisesti tai paikallisesti arvokas pihapiiri, joka on pyrittävä säilyttämään alkuperäisessä asussaan. Olevia rakennuksia voidaan käyttää asuntoina/loma-asuntoina. Purkamiseen on oltava lupa ja rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksissa tapahtuvat korjaus- ja muutostyöt tulee tehdä siten, että niiden rakennustaiteellinen tai kyläkuvan kannalta merkittävää luonne säilyy. Pihapiirin eheyttämiseksi rakennettavat uudisrakennukset on sopeutettava rakennuksiin ja pihapiiriin perinteistä rakennus- ja sijoittelutapaa noudattaen. Uudisrakentamista kohteen välittömässä läheisyydessä tulee välttää*.

Suunnittelualueen eteläosa sisältyy kyläyleiskaavassa Kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen (sk-k, 2. **Pajari-Mikkotervonperä-Lahdenperä**), jonka kaavamääräyksen mukaan *Alueen kyläkuvalliset ominaispiirteet, asutusryhmien, peltojen raittien muodostama kulttuuriympäristö tulee säilyttää. Rakentaminen tulee sijoittaa olemassa olevaan kulttuuriympäristöön siten, että kylän perinteinen rakenne säilyy. Pihapiirien täydennysrakentamisessa tehtävät korjaus- ja muutostyöt tulee tehdä siten, että rakennusten ja kylämiljöön luonne säilyy tai paranee*.

Rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden lisäksi suunnittelualueelle on osoitettu *Muinaismuistokohde*, (SM9. **Färinvaara** (Paakkola)), jonka kaavamääräyksen mukaan kyseessä on *Muinaismuistolailla* (295/1963) rauhoitettu kiinteä *muinaisjäänne*. Kohteen kaivaminen, peittäminen muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Kohdetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Sähkösaneerattavan linjan reitiltä osoitevälillä Ylipaakkolantie 738–771, kummaltakaan puolelta Ylipaakkolantietä tien välittömästä läheisyydestä, ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäänneksiä, joihin saneerauksella olisi vaikutusta. Lähin kiinteä muinaisjäännekohteen, **Färinvaara** (tunnus *muinaisjäänne* rekisterissä 1000025045) sijaitsee kuitenkin vain noin 50 m itään Ylipaakkolantiestä, Färinvaaran länsirinteessä (kts. oheen liitetty kartta). Kohde tulee ottaa huomioon kaivuutöissä ja sen sijainti tulee huomioida ja merkitä maastossa, jotta voidaan varmistua, ettei siihen kohdistu saneerauksessa vaikutuksia. Itse kaapelointi tuskin vaikuttaa kohteeseen, mutta on tärkeä tarkastaa kohteen sijainti töitä edeltävästi, jotta se ei vahingoitu esimerkiksi raskaiden ajoneuvojen tai kaapelikelojen siirtelyssä.

Koska Kemijokivarsi on ollut pitkään asuttua ja hankealue sijoittuu museotien varteen, voi maan alta kaivuutöissä paljastua esimerkiksi vanhoja, toistaiseksi tuntemattomia rakenteita. Siksi Tornionlaakson museo haluaa muistuttaa, että

Tornionlaakson museon johtaja16.9.2026§ 126/2026

Muinaismuistolain 14 §:n mukaisesti on huomioitava, mikäli maata kaivettaessa tai muuta työtä suorittaessa tavataan kiinteä muinaisjäänös, jota aikaisemmin ei ole tunnettu, on työ kohteen luona keskeytettävä välittömästi ja löydöstä on viipymättä tehtävä ilmoitus joko Museovirastolle tai alueellisen vastuumuseon (Tornionlaakson museo) arkeologille. Kiinteä muinaisjäänös on automaattisesti lain suojaama ja muinaismuistolain (295/1963) 1 §:n mukaisesti ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on muinaisjäänöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen tai muu kajoaminen kielletty. Tarvittaessa on haettava MLL 11 § mukaisesti kajoamislupaa Museovirastolta.

Lähialueilta tehtyjen irtolöytöjen vuoksi museo haluaa erityisesti muistuttaa, että niin ikään muinaismuistolain 16 §:n mukaisesti, **jos alueelta löydetään muinaisesineeksi epäilty esine tai sellaisen katkelma**, on kaivuu paikalla lopetettava välittömästi ja otettava yhteys joko Museovirastoon tai alueellisen vastuumuseon arkeologiin.

Sähköverkon saneeraussuunnitelma, rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualueen maakunnallisen merkityksen sekä kyläyleiskaavassa kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimiseksi annettujen kaavamääräysten takia kaapelikaivantojen, muuntamoiden ja jakokaappien sijoittamiseen ja käytännön työn toteuttamiseen tulee kiinnittää erityistä huomioita. Aluetta koskevan kyläyleiskaavan kuvauksen mukaan: "Alue muodostuu erityisen komeasta kyläraittikokonaisuudesta. Alueella on runsaasti peräpohjalaisia säilyneitä pihapiirejä ja avoimena säilynyttä viljelymaisemaa maastoltaan polveilevassa ympäristössä, jossa vanha raittitie kulkee luontevasti vaihtelevia näkymiä tarjoten pihapiirien sivuitse."

Kyläyleiskaavan tavoitteiden saavuttamiseksi Tornionlaakson museo ohjeistaa työn jatkosuunnittelun osalta seuraavaa:

Välillä Ylipaakkolantie 738–771 tie ja sen länsireunaan suunnitellut maakaapelit sijoittuvat Färinvaaran länteen Kemijokeen laskevaan rinteeseen. Tie kulkee pihapiirien lävitse ja sivuitse osittain metsikössä. Museotie ja tiealue on kapea, varsinaiset ojat sekä tien sisä- ja ulkoluiskat puuttuvat; puusto on paikoin hyvin lähellä tietä, 1,5-2,0 metrin päässä. Museoteillä suositeltavinta olisi sijoittaa kaapelikaivannot ulkoluiskaan.

Kyläyleiskaavassa museotieksi osoitettu Ylipaakkolantien tieympäristön ja muutoinkin kylämaiseman säilyttämisen näkökulmasta kaivantojen mahdolliseen maisemointiin ei tule tuoda maa-aineksia muualta tai kylvää muualta tuotuja siemeniä. Niin ikään yleiskaavassa säilytettäväksi osoitetut maisemapuut tulee tunnistaa ja tarvittaessa merkitä, jotta ne tulee huomioiduiksi kaivantoja suunniteltaessa ja kaivettaessa. Näiden kuten muidenkaan tien ja suunnitellun kaapelireitin lähialueelle sijoittuvien maisemallisesti arvokkaiden puiden säilymisedellytyksiä ei tule vaarantaa katkomalla juuria.

Suunnittelualueen eteläosassa maakaapeli ja uusi jakokaappi on osoitettu kohtaan, jossa sijaitsee hyvin lähellä tietä oleva vanha aittarakennus (Ylipaakkolantie 749). Aitta liittyy tien toisella puolella sijaitsevaan ja yleiskaavassa kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi rakennuskohteeksi osoitettuun pihapiiriin Siirtola 3:98. Oletettavasti suunnitelmakartan mittakaavan

Tornionlaakson museon johtaja16.9.2026§ 126/2026

takia kaapeli on osoitettu aitan läpi. Museon näkemyksen mukaan kyseisessä kohdassa tulee kiinnittää erityistä huomiota kaapelikaivannon sijoittamiseen niin, ettei aitalle tai sen perustuksille aiheudu kaivutyöstä vaurioita.

Aitta sijaitsee avoimen peltoalueen reunalla, osana pellon yli avautuvaa tiemaisemaa. Suunnitelmakartassa aitan viereen esitetylle uudelle jakokaapille olisi hyvä löytää vähemmän avoin sijoituspaikka, jotta historiallinen rakennus säilyttäisi asemansa maisemassa sekä tie- ja kylämaiseman säilyisi. Nyt esitetyn sijoituspaikan sijaan maisemallisesti ja kyläkuvan kannalta parempi sijoituspaikka olisi esimerkiksi kyseessä olevan aitan pohjoispuolelle rakennetun uudisrakennuksen pohjoispuolella, kiinteistöjen 845-402-3-103 ja 845-402-3-36 rajalla, jossa on olemassa olevia pensaita ja pientä puustoa.

Suunnittelualueen pohjoisosaan suunniteltu uusi jakokaappi (Ylipaakkolantie 771) sijoittunee nykyisen ilmajohdon, sen pylväsmuuntamon ja Kemijoen yli menevän ilmajohdon risteyskohtaan, jossa se on mahdollista maisemoida olemassa olevan puuston ja pensaiston avulla.

Muita tarkemmassa sijoitussuunnittelussa huomioitavia asioita

Kaapeleiden kaivuuta ei tule ulottaa 1,5–2,0 metriä lähemmäs rakennuksia. Liian lähelle ulotetut kaivannot heikentävät maan tiiviyyttä ja voivat liikenteen aiheuttaman tärinän vuoksi johtaa perustusten liikkumiseen ja siten aiheuttaa vaurioita perustuksille ja rakennuksille. Suuri osa perinteistä rakentamistapaa edustavista rakennuksista on perustettu joko pelkkien nurkkakivien varaan tai jälleenrakennuskaudella säästöbetonisten sokkeleiden tai pilarien varaan ja ovat siten alttiita vaurioille.

Museon näkemyksen mukaan puistomuuntamoiden ja jakokaappien paikat olisi hyvä aina sijoittaa kohtiin, joissa on olemassa olevaa puustoa tai pensaita, jota voi käyttää maisemoinnin apuna, eikä merkittävästi pihapiirejä tai perinteistä rakentamistapaa edustavia rakennuksia välittömässä läheisyydessä. Yleisesti ottaen muuntamoita tai jakokaappeja ei tule sijoittaa historiallisesti arvokkaiden rakennusten välittömään läheisyyteen ja tarvittaessa ne tulisi toteuttaa väritykseltään ja materiaaleiltaan alueen rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sopivaksi ja mahdollisimman vähän huomiota herättäväksi. Muuntamoiden sijoittamista peltoaukeille tulee välttää.

Jakokaappien sijoituspaikkojen tarkemmassa suunnittelussa tulisi huomioida niiden kyläkuvaallinen asema suhteessa vanhoihin arvokkaisiin pihapiireihin ja rakennuksiin eikä jakokaappeja tule sijoittaa kiinni rakennuksiin. Mahdollisten puistomuuntamoiden, jakokaappien ja kaapelikaivantojen ympäristö tulee tarvittaessa maisemoida rakentamisen jälkeen.

Tornionlaakson museolla ei ole muilta osin huomautettavaa sähköverkon saneeraussuunnitelmasta osoitevälillä Ylipaakkolantie 738–771.

Lausuntopyynnön mukaan Tervolan Energia ja Vesi Oy:n lähitulevaisuuden suunnitelmana (arviolta 2–5 vuoden kuluessa) on maakaapeloida Tervolassa Ylipaakkolantien varrella kulkeva 20 kV ja 0,4 kV sähköjakeluverkko. Tähän liittyen Tornionlaakson museo muistuttaa, että Kemijokivarsi on maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Ylipaakkolantien on osoitettu

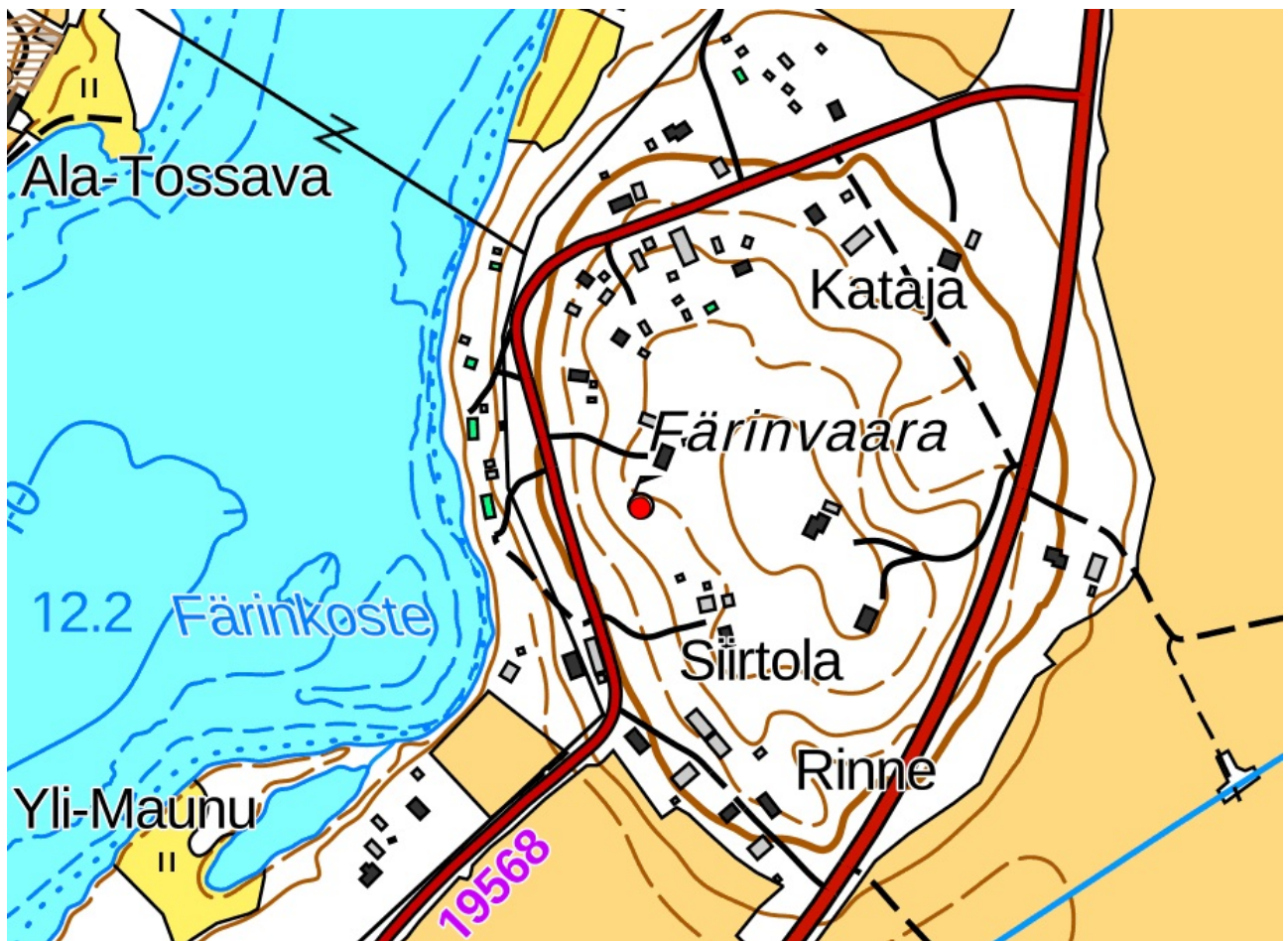
Tornionlaakson museon johtaja

16.9.2026

§ 126/2026

yleiskaavassa koko matkaltaan museotieksi ja että tien varrella on useita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ja muinaisjäännöksiä. Museo ei pysty lausumaan tässä yhteydessä kuin siitä osasta, josta museolle on toimitettu suunnitelmakartta (Ylipaakkolantie 738–771). Muista saneerattavista sähköverkon osista Ylipaakkolantien varrella tulee toimittaa Tornionlaakson museolle erilliset lausuntopyynnot karttaliitteineen ja muine vaadittavine oheistietoineen.

Teija Ylimartimo
rakennustutkija, museon johtajan sijainen

Muinaisjäännöskohde **Färinvaara** merkitty karttaan punaisella pisteellä. kartta: kartta.museoverkko.fi.

Jakelu

Tervolan Energia ja Vesi Oy , Tapio Pesonen
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto
Tervolan kunta